

Cees Vuurpijl

Rob Schuitema

Ervaringen met de Haagse zwerver, Cees Vuurpijl, in de periode van november 2008 tot mei 2009

Derde druk, februari 2013

Schrijver: Rob Schuitema

ISBN: 978 94 619 3619 6

Vormgeving: VerheulCommunicatie.com

Uitgegeven via: mijnbestseller.nl

Print: Printforce, Alphen a/d Rijn

Copyright © 2013 Rob Schuitema, Den Haag

INHOUDSOPGAVE

5 Inleiding

9 Het hol

13 De eerste ontmoeting

19 De heer Vuurpijl krijgt een gezicht

23 Op de praatstoel

31 Sneeuw en erwtensoep

37 Gezondheid

41 Niet zo'n opruimerig type

47 Roodborstje

53 Gelukkig nieuwjaar

57 Warme pannenkoeken

65 Martini, ratten en de hongerwinter

71 Cees kampioen

75 Het tegenbezoek

83 Het onverwachte einde

89 Broer Jan

95 De laatste eer

99 Nawoord

INLEIDING

Van november 2007 tot en met juni 2009 heb ik deelgenomen aan het ABD-kandidatenprogramma, jaargang Kaap Finisterre Route. Dit is een opleidingsprogramma voor aankomende directeuren om hun leiderschapskwaliteiten te ontwikkelen. Gedurende twee jaar maken de Kandidaten uiteenlopende facetten van hun leiderschapsrol aan den lijve mee. Ze worden gestimuleerd hun grenzen te verleggen, in het bijzonder in het individuele onderdeel, de zogenaamde *Woestijn*.

De bedoeling van het individuele woestijnproject is het opdoen van grens-verleggende ervaringen in een maatschappelijke context, die de Kandidaten confronteert met de effecten van het beleid en het functioneren van de Rijksoverheid. Daarnaast is het een confrontatie met de effecten van het beleid en het functioneren van de rijksoverheid. Daarnaast is het een confrontatie met jezelf en je eigen opvattingen. Iedere kandidaat maakt een keuze voor een specifiek project, op grond van zijn of haar leerpunten en gesprekken met de medekandidaten.

Toen ik nadacht over een toepasselijke woestijnopdracht, dacht ik eerst aan mensen in een uitzichtloze situatie. Maar dat zou op zich niet zo'n uitdaging voor mij zijn, omdat ik die mensen graag wil helpen. Veel confronterender vond ik het met mensen die door hun eigen toedoen of keuzes in die uitzichtloze situatie zijn beland. Dat riep bij mij irritatie op. Ik begreep niet dat er mensen zijn die niet iets aan hun situatie willen verbeteren. Normaal gesproken kwam ik die mensen nooit tegen. Waar zou ik hen kunnen vinden?

Mijn buurvrouw Marion, psychiater bij de Haagse GGD, vertelde dat zij, als organisatie, bepaalde daklozen niet kunnen benaderen en dus ook niet kunnen bepalen wat maatschappelijk gezien goed voor hen is. Ik kon me hierbij niets voorstellen. In mijn overtuiging is er altijd wel een mogelijkheid voor verbetering. Ik ben een optimistisch mens en geloof in het goede. Ik verwacht bovendien dat ik mensen altijd een stapje in de goede richting kan helpen en doe dat met veel plezier.

Marion gaf aan, dat ik in het geval van één persoon wel eens van een koude kermis thuis zou kunnen komen. Daarmee was het duidelijk wat mijn woestijnopdracht zou worden.

Mijn voorstel aan Bureau ABD luidde als volgt: Eén bijzonder persoon, een dakloze, die zich heeft *gehuisvest* in het duingebied van Den Haag, trachten te benaderen. De GGD heeft, anders dan een paar medische controles, geen contact kunnen krijgen met de man en kent zijn motieven en zijn achtergrond niet. Ik wil erachter komen wat er in het leven van deze man is voorgevallen, wat hij zelf nog wil en kan en waar zijn kansen zouden kunnen liggen.

Mijn consultant bij de ABD, Will Ontijd, gaf aan dat dat laatste nou net niet de bedoeling was. 'Bedenk jij nu eens niet wat goed voor hém is. Geef liever jezelf eens bloot, zoek verbinding, probeer compassie voor hem te voelen. Zet je vooroordeel opzij en vind echt dat hij er mag zijn.' Ze raadde me tevens aan om een notitieboekje bij te houden van mijn belevenissen. Die welgemeende adviezen maakten mijn uitdaging nog groter.

Ik ben dus direct aan de slag gegaan met mijn woestijnopdracht. Nou ja, direct aan de slag. Een paar keer heb ik de afspraak met Marion, om het eerste bezoek te brengen aan de heer Vuurpijl (ja, dat is zijn echte naam en geen pseudoniem) vakkundig weten uit te stellen. Ik trachtte het grenzen verleggen nog even te vermijden.

Toen ik mij eenmaal in de opdracht had gestort, raakte ik steeds enthousiaster. Natuurlijk kwam ik mezelf flink tegen in de ontmoetingen met Cees Vuurpijl, maar ik werd ook geraakt door het leven van deze man. Ik vertelde er over in geuren en kleuren aan wie het maar wilde horen. Cees werd een begrip. Zo ontstond het idee van een boekje.

Mijn dank is groot aan Marion, die mij de gelegenheid heeft gegeven om mijn eigen *stretch* te ervaren. De gesprekken met Cees Vuurpijl hebben een diepe indruk bij mij achtergelaten. Gaandeweg heb ik mijn oordelen en mijn wens om te helpen opzij kunnen zetten en kon ik hem accepteren zoals hij was. Nee, sterker nog, ik begon te begrijpen wat er waardevol was aan het soort leven dat hij leidde. Met dit boekje wil ik recht doen aan het leven dat hij heeft geleid.

Tot mijn spijt heeft de heer Vuurpijl zelf het verhaal niet meer kunnen lezen. Hij is in de periode dat ik hem bezocht, overleden. De foto's heb ik met zijn toestemming genomen op 29 december 2008.

Ik wil Lennete Schuijt heel erg danken voor alle goede adviezen en tekstvoorstellen die van mijn dagboek een prachtig leesbaar verhaal hebben gemaakt, waarin ik mijn achterliggende ideeën en gevoelens tot uiting heb laten komen.

Door mijn woestijnervaring realiseer ik me, dat ik als ambtenaar dikwijls over burgers praat als abstracte *doelgroepen*, niet als concrete mensen van vlees en bloed met een eigen geschiedenis en een eigen verhaal, mensen die eigen afwegingen en keuzes maken in hun leven. Het persoonlijke contact met een zwerver heeft me doen beseffen dat als ik dichterbij mensen kom, ik hen beter kan begrijpen. De werelden liggen dichterbij elkaar dan ik soms denk. Als ik me meer verdiep in het persoonlijke verhaal van mensen kan ik ons beleid beter uitleggen. Of misschien spoort het wel aan om ander beleid te maken.

In 2012 is een onderzoek aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur onder leiding van professor Gabriel van den Brink afgerond met de presentatie van het boek 'De Lage Landen en het hogere'. Dit onderzoek verdedigt de stelling dat hogere waarden, morele idealen en geestelijke beginselen er in de moderne samenleving wel degelijk toe doen. Ik ben er trots op dat in dit onderzoek mijn ervaringen illustratief worden gezien voor de manier waarop we met het hogere omgaan en hoe gewone Nederlanders met dit soort idealen omspringen.

Ik wens u veel leesplezier en compassie voor een medemens toe.
Rob Schuitema

16 november 2008

HET HOL

Het is zondagochtend. Met Marion, mijn buurvrouw, heb ik afgesproken nu eindelijk de daad bij het woord te voegen. Eerst nog maar even mijn trainingsrondje lopen voor de City-Pier-City Loop. Terwijl ik het ontbijt maak voor het hele gezin verzijn ik minstens tien redenen om het bezoek opnieuw uit te stellen. Hoewel ik het een uitdagende opdracht vind, voel ik me verre van comfortabel nu de uitvoering ervan dichterbij komt. Waar ben ik aan begonnen? Stel dat het een vieze onbehouden man is, wat moet ik daar dan mee? Kan ik daar compassie voor opbrengen? En wat als me dat niet lukt? Of als hij niets van mij wil weten? Hoe moet ik dan verder, zonder me op te dringen?

Marion belt. 'Zullen we zo maar vertrekken?' Ik kom er nu niet meer onderuit en ben eigenlijk wel blij dat ik geen ontsnappingsmogelijkheid heb. Even later fietsen we richting het Hubertusviaduct. Midden in Den Haag, in het Benoordenhout, loopt een nieuwe tunnel dwars onder een duin door, het Hubertusduin. Een deel van het duin bestaat uit bos. Maar een functie als duin heeft het al lang niet meer en er zijn grote villa's op gebouwd.

We zetten onze fietsen bij het standbeeld van Albert Plesman en lopen tot vlak bij de *Hubertuslus*, waar het verkeer met een bocht van bijna 360 graden het viaduct opkrult. We hebben afgesproken om mijn introductie heel natuurlijk te laten verlopen. De heer Vuurpijl is slecht ter been en is aangewezen op zijn fiets. Marion heeft gehoord dat zijn fiets kapot is en zal mij introduceren als de buurman die goed is in het repareren van fietsen. Geen woord van gelogen, want de opoefieters van mijn knullen neem ik regelmatig onder handen. En zelf heb ik dan het prettige gevoel dat ik in ieder geval ook echt kan helpen. Hoewel *helpen* nu juist níet de opdracht is, geeft deze aanleiding mij toch steun om het eerste contact te leggen.

Marion wijst op een onopvallend paadje dat vanaf het voetpad omhoog de bosjes inloopt. We kijken, wat lacherig, even om ons heen. Niemand in de buurt, gelukkig. Het zou een voorbijganger op verkeerde gedachten brengen als een man en een vrouw hier de bosjes in duiken. We lopen door het zand omhoog. Ik verbaas me er over dat we de heer Vuurpijl zo dicht bij het fietspad en de rijweg zullen aantreffen. Ik had me zijn verblijfplaats meer afgelegen voorgesteld, ergens midden in het bos. Nu bevinden we ons letterlijk aan de rand van de bewoonde wereld.

Dan zien we, tien meter voor ons, het Hol. Mijn god, denk ik, wat een zootje. Overall liggen vuilniszakken, boodschappentassen en kledingstukken. Het Hol zelf is een gegraven kuil van twee bij twee meter en twee meter diep. Deels is de kuil overdekt met plastic, karton en een oude paraplu. Hier en daar wordt het 'dak' gesteund door wat houten latten.

Ik vind het nu wel erg spannend. Het is net een scène uit een jongensboek. Ik sta op het punt om met een moderne holbewoner in contact te komen. Daarmee ga ik een wereld binnen, die normaal erg ver van mij af staat.

'Meneer Vuurpijl, bent u daar?' roept Marion.

Geen antwoord. Ze probeert het nog eens: 'Meneer Vuurpijl, hoort u mij? Bent u daar?'

Geen reactie, geen geluid. Hij is er blijkbaar niet. We proberen een beetje in het Hol te gluren. De paraplu dekt voor het grootste deel de ingang af. Ik kan mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en trek de stoute schoenen aan. Over de treden van een provisorische trap, die is uitgegraven in het zand, stap ik voorzichtig naar beneden. Nu kan ik achter de paraplu langs naar binnen kijken. Het ziet er in mijn ogen niet echt gastvrij uit. Als ik gewend ben aan het